

[Justitsministeren.]

Jeg benytter gerne den ved den fremsatte forespørgsel givne lejlighed til i det omfang, det er mig muligt, at gøre rede for de retningslinier, der er fulgt, og baggrunden derfor. Skønt forespørgslen kun gælder de langvarige og livsvarige frihedsstraffe, vil jeg gerne tage mit udgangspunkt i 1945, fordi det, som skete i de første år derefter, bidrager til belysning af momenter, som har betydning også ved de langvarige straffe.

I november 1945 nedsatte daværende justitsminister Elmquist et sagkyndigt udvalg med den opgave — som det hed — at foretage en kritisk gennemgang af straffelovstillægget angående forræderi og anden landsskadelig virksomhed. I udvalgets betænkning af 14. januar 1946 indeholdtes forslag til en række ændringer i straffelovstillægget, byggende på den grundopfattelse, at en række forhold, der henførtes under straffelovstillæggets bestemmelser, ikke var så grove, at en minimumsstraf på 4 år var rimelig. Det indeholdt også forslag om adgang til prøveløsladelse efter de sædvanlige regler samt en bestemmelse, hvorefter det særlige ankenævn skulle revidere alle domme, afsagt før den eventuelle ændringslovs ikrafttræden. Nævnet skulle ved kendelse træffe bestemmelse om straffens nedsættelse eller bortfald, hvis den fandtes væsentligt at overstige den straf, som skønnedes forskyldt efter ændringsloven.

Det særlige ankenævn, der bestod af en formand — en højesteretsdommer — og 6 andre medlemmer, der skulle opfylde betingelserne for at udnævnes til dommer, havde ifølge loven af 1. juni 1945 om tillæg til retsplejeloven til opgave at træffe afgørelse om genoptagelse og meddele tilladelse til anke i sager, pådømt i medfør af straffelovstillægget, og havde herigennem nøje kendskab til praksis. I det forslag, som på grundlag af betænkningen blev fremsat i februar 1946 af den daværende justitsminister, var optaget en tilsvarende bestemmelse om ankenævnets revision af afsagte domme. Forslaget, der i forhold til betænkningens udkast indeholdt flere ændringer i skærpende retning, bl. a. med hensyn til strafminima, blev med en del ændringer vedtaget som lov af 29. juni 1946.

Straffelovstillæggets minimum på 4 år ændredes til 2 år, og under formildende om-

stændigheder, blandt hvilke en række eksempler nævntes, kunne straffen nedsættes til fængsel i 1 år. Folketingsudvalget udtalte imidlertid, at der i den første tid efter straffelovstillæggets ikrafttræden var afsagt domme med en strengere strafudmåling end den senere fulgte praksis, og i en ved ændringsforslag indsat bestemmelse forudsattes det derfor, at justitsministeren i sådanne tilfælde kunne søge benådning udvirket til den straf, den pågældende efter den senere praksis måtte antages at ville være blevet idømt, bl. a. med den virkning, at prøveløsladelse, hvortil loven også gav adgang, kunne ske, beregnet efter størrelsen af den ved benådning nedsatte straf. Det nævntes endvidere udtrykkeligt, at det på tilsvarende måde måtte stå justitsministeren åbent ved at søge udvirket benådning at råde bod på de ubilligheder, der måtte opstå i forhold til tidligere dømte som følge af ændring i praksis efter den ved ændringsloven gennemførte bestemmelse. Denne tilsigtede at understrege, at der ved strafudmålingen burde tages hensyn til de undskyldende momenter, der kunne ligge i de pågældendes tilknytning til det tyske folk, navnlig forsåvidt angik de medlemmer af det tyske mindretal, der havde gjort fronttjeneste udenfor Danmark.

Ændringsloven indeholdt hjemmel til supplerung i fornødent omfang af ankenævnet. Der beskikkedes i medfør af denne bestemmelse yderligere 3 medlemmer, der fratrådte efter 1 års forløb.

Ved lov af 27. maj 1950 blev det bestemt, at ankenævnet, også efter udløbet af medlemmernes beskikkelse for 5 år, skulle fortsætte sin virksomhed, men fremtidig bestå af en formand — den hidtidige formand — og 2 andre medlemmer. Ved lov af 7. juni 1952 forlængedes ankenævnets virksomhedsperiode yderligere til 1. juli 1954.

De strafnedsættelser ved benådning, som loven således forudsatte gennemført, kunne justitsministeren forsåvidt godt have indstillet, uden at der udtaltes noget herom i loven; der var under forhandlingerne i udvalget enighed om, at ansvaret for benådningerne måtte være justitsministerens. Men justitsministeren havde brug for den støtte, som ankenævnets indsigt i praksis kunne give, og lovhjemmel var påkrævet,